

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบหาความสัมพันธ์ (Descriptive Correlational Study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการให้คำแนะนำมารดาในการดูแลเด็กต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยเป็นโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจ ของเจ้าหน้าที่สถานีนอนามัย จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาปัจจัยลักษณะบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การให้คำแนะนำ และการได้รับการอบรม ARIC ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจ การสนับสนุนของหน่วยงาน การสนับสนุนของหัวหน้างาน และการสนับสนุนของผู้ร่วมงาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นเจ้าหน้าที่สถานีนอนามัย ที่ปฏิบัติงานอยู่ที่สถานีนอนามัย จังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2544 รวม 330 สถานีนอนามัย จำนวนทั้งหมด 923 คน

กลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จากเจ้าหน้าที่สถานีนอนามัยที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจรักษาที่สถานีนอนามัยทุกแห่ง ใน จังหวัดเชียงใหม่ สถานีนอนามัยละ 1 คน จำนวน 330 คน เพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากร โดยให้หัวหน้าสถานีนอนามัยเป็นผู้เลือกให้เพื่อตอบแบบสอบถาม และมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างออกจากการศึกษา คือแบบสอบถามที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่สถานีนอนามัยที่ไม่ได้ทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ และแบบสอบถามที่ส่งกลับมาภายหลังวันที่ 24 สิงหาคม 2544 จะไม่นำมารวมในการแสดงผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ ตลอดจนงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการดูแลรักษาผู้ป่วยติดเชื่อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจ ประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ เพศ ตำแหน่ง สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน การได้รับการอบรม และประสบการณ์ในการทำงานด้านการให้คำแนะนำ ทั้งหมดจำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับ โรคติดเชื่อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจรวมทั้งหมด 11 ข้อ ได้แก่

2.1 การรับรู้ความแรงของโรคติดเชื่อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจจำนวน 6 ข้อ

2.2 การรับรู้ประโยชน์ของการดูแลรักษาเด็กที่ป่วยเป็นโรคติดเชื่อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจจำนวน 5 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคอร์ท (Likerts Scale) ประกอบด้วยข้อคำถามในเชิงนิมิต (positive) 10 ข้อ และเชิงนิเสธ (negative) 1 ข้อ สำหรับเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวในช่องที่ตรงกับความเข้าใจ ความรู้สึกของผู้ตอบมากที่สุด คำตอบแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

เห็นด้วยทั้งหมด	หมายถึง	เมื่อท่านเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเข้าใจของท่านมากที่สุด
เห็นด้วยเกือบหมด	หมายถึง	เมื่อท่านเห็นว่า ข้อความนั้นตรงกับความเข้าใจของท่านค่อนข้างมาก
เห็นด้วยบ้าง	หมายถึง	เมื่อท่านเห็นว่า ข้อความนั้นตรงกับความเข้าใจของท่านบ้างแต่ไม่มาก
เห็นด้วยน้อยมาก	หมายถึง	เมื่อท่านเห็นว่า ข้อความนั้นตรงกับความเข้าใจท่านน้อยมาก
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	เมื่อท่านเห็นว่า ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเข้าใจของท่านเลย

เกณฑ์การให้คะแนน แยกตามลักษณะของข้อความการรับรู้ทางบวกหรือทางลบดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วยทั้งหมด	5	1
เห็นด้วยเกือบหมด	4	2
เห็นด้วยบ้าง	3	3
เห็นด้วยน้อยมาก	2	4
ไม่เห็นด้วย	1	5

ส่วนที่ 3 การสนับสนุนของหน่วยงาน การสนับสนุนของหัวหน้างาน และการสนับสนุนของเพื่อนร่วมงานทั้งหมดจำนวน 15 ข้อ แบ่งออกเป็น

3.1 การสนับสนุนของหน่วยงาน ประกอบด้วย การมีนโยบายในการดำเนินงาน การมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงาน มีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอในการปฏิบัติงาน ภาระงานที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติงาน และการมีทัศนคติในการติดตามงานจำนวน 7 ข้อ

3.2 การสนับสนุนของหัวหน้างาน ประกอบด้วย การเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงาน การกระตุ้นเตือนเมื่อพบว่าผู้ปฏิบัติงานบกพร่องหรือละเลยการทำงาน การสนับสนุนและให้กำลังใจ การรับฟังปัญหา การช่วยเหลือและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา จำนวน 5 ข้อ

3.3 การสนับสนุนของเพื่อนร่วมงาน ประกอบด้วย การให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน ผู้ร่วมงานมีความกระตือรือร้นในการทำงานด้านการให้คำแนะนำและผู้ร่วมงานรับฟังปัญหา และร่วมแก้ไขปัญหาในการให้คำแนะนำ จำนวน 3 ข้อ

ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ประกอบด้วยข้อความเชิงนิมิต (positive) ทั้งหมด คำตอบมีให้เลือก 4 ระดับคือ

หมายเลข 3	หมายถึง	สถานการณ์ที่เป็นจริงมาก
หมายเลข 2	หมายถึง	สถานการณ์ที่เป็นจริงปานกลาง
หมายเลข 1	หมายถึง	สถานการณ์ที่เป็นจริงน้อย
หมายเลข 0	หมายถึง	ไม่มีสถานการณ์ตามที่ระบุไว้เลย

เกณฑ์การให้คะแนน แยกตามลักษณะข้อความการสนับสนุนดังต่อไปนี้

คำตอบ	คะแนน
สถานการณ์ที่เป็นจริงมาก	3
สถานการณ์ที่เป็นจริงปานกลาง	2
สถานการณ์ที่เป็นจริงน้อย	1
ไม่มีสถานการณ์ตามที่ระบุไว้เลย	0

ส่วนที่ 4 การให้คำแนะนำมารดาในการดูแลเด็กต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยเป็นโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจ ประกอบด้วย การดูแลโดยทั่วไป การรักษาตามอาการ การสังเกตอาการผิดปกติ และการใช้เทคนิคในการสื่อสาร จำนวนทั้งหมด 20 ข้อแบ่งออกเป็น

4.1 การดูแลโดยทั่วไป ประกอบด้วย การได้รับอาหาร สารน้ำ และการพักผ่อน จำนวน 4 ข้อ

4.2 การรักษาตามอาการ ประกอบด้วย การดูแลเมื่อเด็กมีไข้ ไอ มีน้ำมูก การได้รับยาปฏิชีวนะ จำนวน 6 ข้อ

4.3 การสังเกตอาการผิดปกติ (ขณะเด็กเป็นหวัด) ที่ควรแนะนำให้มารดาพาเด็กมาพบแพทย์ ประกอบด้วย ไข้สูงเกิน 3 วัน เด็กไม่กินนมหรือน้ำ เด็กหายใจเร็วกว่าปกติ เด็กหายใจจนชายโครงบวม เด็กหายใจมีเสียงฮืดขณะหายใจเข้า และเด็กหายใจมีเสียงหวีดขณะหายใจออก จำนวน 6 ข้อ

4.4 การใช้เทคนิคในการสื่อสาร ประกอบด้วย การอธิบาย การแสดงตัวอย่าง การให้ฝึกปฏิบัติจำนวน 4 ข้อ

ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ประกอบด้วยข้อความเชิงนิมิต (positive) ทั้งหมด คำตอบมีให้เลือก 3 ระดับคือ

ปฏิบัติทุกครั้ง	หมายถึง	ท่านปฏิบัติตามที่ระบุไว้อย่างสม่ำเสมอทุกครั้ง
ปฏิบัติบางครั้ง	หมายถึง	ท่านปฏิบัติตามที่ระบุไว้บางครั้ง ไม่สม่ำเสมอ
ไม่ปฏิบัติ	หมายถึง	ท่านไม่เคยปฏิบัติตามที่ระบุไว้เลย

เกณฑ์การให้คะแนน แยกตามลักษณะข้อความการให้คำแนะนำดังนี้

คำตอบ	คะแนน
ปฏิบัติทุกครั้ง	2
ปฏิบัติบางครั้ง	1
ไม่ปฏิบัติ	0

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ผู้ศึกษาสร้างแบบสอบถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

2. การหาความเชื่อมั่น (reliability) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับนักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 15 คน และชั้นปีที่ 2 จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจรักษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ยูติ ฤชาและคณะ, 2540, หน้า 127) ได้ค่าความเชื่อมั่น ด้านการรับรู้เท่ากับ 0.76 ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานเท่ากับ 0.76 การสนับสนุนของหัวหน้างานเท่ากับ 0.95 การสนับสนุนของเพื่อนร่วมงานเท่ากับ 0.93 และการให้คำแนะนำมารดาในการดูแลเด็กต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยเป็นโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจ เท่ากับ 0.76

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงนายแพทย์สาธารณสุข จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความร่วมมือในการประสานงานกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย จังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้แก่หัวหน้าสถานีอนามัย จังหวัดเชียงใหม่ สถานีอนามัยละ 1 ฉบับ ให้หัวหน้าสถานีอนามัยเป็นผู้เลือก เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านตรวจรักษาเป็นผู้ตอบ กรณีที่ได้รับแบบสอบถามไม่ครบภายในกำหนด จะใช้วิธีการติดตามแบบสอบถามโดยการโทรศัพท์สอบถามติดตาม หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้จากการตอบกลับ มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามที่ตอบกลับมาภายในวันที่ 24 สิงหาคม และมีข้อมูลครบถ้วน จำนวน 200 คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/for Windows (statistical package for social science for Windows) ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ด้วยการแจกแจงความถี่ จำนวนค่าเฉลี่ย และร้อยละ

ส่วนที่ 2, 3 และ 4 ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจ การสนับสนุนของหน่วยงาน การสนับสนุนของหัวหน้างาน การสนับสนุนของผู้ร่วมงาน และการให้คำแนะนำมารดาในการดูแลเด็กต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยเป็นโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจของเจ้าหน้าที่สถานีนอนามัย

วิเคราะห์รายชื่อโดยแจกแจงค่าความถี่ และหาค่าร้อยละ

วิเคราะห์รายด้านและโดยรวมจะจัดกลุ่มคะแนน โดยใช้วิธีกำหนดเกณฑ์การประเมิน (evaluative criteria) เนื่องจากเป็นการปฏิบัติงานของบุคลากร ควรใช้วิธีอิงเกณฑ์เพื่อสามารถนำไปใช้อ้างอิงหรือ เปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นได้ นอกจากนั้นการกำหนดเกณฑ์เป็นวิธีที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นสิ่งที่ใช้สำหรับตัดสินคุณภาพผลงาน ผลการกระทำหรือการปฏิบัติ ซึ่งเกณฑ์ที่กำหนดชัดเจนเหมาะสมจะทำให้ประเมินได้ง่าย มีประสิทธิภาพ ช่วยรักษามาตรฐานของผลงานหรือการปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุผลในระดับที่พึงปรารถนา (บุญชม ศรีสะอาด, 2540, หน้า 57, 93-94) โดยคิดคะแนนที่ได้ เทียบเป็นร้อยละจากคะแนนเต็ม แล้วจำแนกตามระดับ 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 81-100
มาก	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 61-80
ปานกลาง	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 41-60
น้อย	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 21-40
น้อยมาก	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 0-20

วิเคราะห์ความแตกต่างของการให้คำแนะนำในการดูแลเด็กต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยเป็นโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจของเจ้าหน้าที่สถานีนอนามัย ตามปัจจัยระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยใช้สถิติ ไคสแควร์ (Chi – Square)

วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการให้คำแนะนำในการดูแลเด็กต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยเป็นโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจของเจ้าหน้าที่สถานเฝ้าระวัง ตามปัจจัยการได้รับการอบรม โดยใช้สถิติ Independent samples t- test

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจ การสนับสนุนของหน่วยงาน การสนับสนุนของเพื่อนหัวหน้างานและการสนับสนุนของผู้ร่วมงานกับการให้คำแนะนำ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์เชิงสหสัมพันธ์เชิงอันดับที่ของสเปียร์แมน (Spearman's rank correlation coefficient) เนื่องจากการแจกแจงของข้อมูลไม่เป็น โค้งแบบปกติ